

Nr 218.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till Krigsrätterna: Avlöningar, m. m.; given Stockholms slott den 16 april 1943.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Thorwald Bergquist.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16 april 1943.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och försvarsdepartementen anför t. f. chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bergquist.

Vid anmälan den 4 januari 1943 av de frågor, som tillhöra regleringen för budgetåret 1943/44 av utgifterna under riksstatens andra huvudtitel, omnämndes under punkterna [27] och [28] anslagsbehovet för regements- och stations- samt de särskilda krigsrätterna eller sålunda de för fredsförhållandena avsedda krigsrätterna. Chefen för justitiedepartementet erinrade

därvid om att de för detta anslagsbehov i gällande riksstat uppförda två förslagsanslagen, Krigsrätterna: Avlöningar och Krigsrätterna: Omkostnader tillkommit genom att riksdagen bifallit av Kungl. Maj:t i proposition den 30 april 1942, nr 269, framlagt förslag till omreglering av den civila krigsrättspersonalens arvoden och övriga förmåner, innebärande väsentliga förbättringar i sådant hänseende. I nämnda proposition hade uttalats, att det icke då kunde avgöras, i vad mån de föreslagna arvodena borde utgå jämväl under efterföljande budgetår, utan att arodesfrågan måste bedömas efter de växlande förhållandena och att sålunda till nästa års riksdag borde företagas en omprövning av arvodena, grundad på ytterligare ett års erfarenheter och på fullständigare statistiskt material än det som i propositionen kunnat förbringas. Under hänvisning härtill framhöll departementschefen att arvodesfrågan för den civila krigsrättspersonalen borde ånyo underställas årets riksdag. I samband därmed omnämndes en av styrelsen för föreningen Sveriges krigsdomare och auditörer i skrivelse den 5 december 1942 gjord framställning om ytterligare löneförbättring. Då emellertid erforderliga rättsstatistiska uppgifter ännu icke förelåge, hemställde departementschefen, att tillsvidare i riksstaten för nästkommande budgetår endast måtte beräknas vissa anslagsbelopp för de ifrågavarande krigsrätternas upprätthållande. Ehuru under alla förhållanden en viss förändring i löneanslagets storlek komme att bli erforderlig med hänsyn till den under budgetåret 1943/44 fortgående utbyggnaden av försvarsorganisationen, syntes anslaget likväl tillsvidare böra upptagas med det för budgetåret 1942/43 utgående beloppet, 279,500 kronor. Jämväl anslaget till Krigsrätterna: Omkostnader syntes tillsvidare, trots att dittills tillgängliga uppgifter om belastningen å detsamma tydde på att anslaget beräknats för snävt, kunna tillsvidare upptagas med oförändrat belopp eller 30,000 kronor. I anslutning härtill föreslog Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1943/44 beräkna till Krigsrätterna: Avlöningar (punkten 27) ett förslagsanslag av 279,500 kronor och till Krigsrätterna: Omkostnader (punkten 28) ett förslagsanslag av 30,000 kronor.

Sedan berörda statistiska material numera inkommit och från försvarsdepartementet erhållits erforderliga uppgifter angående den fortsatta utbyggnaden och organisationen av landets försvarskrafter, får jag underställa Kungl. Maj:t ifrågavarande anslagsbehov.

1. Krigsrätterna: Avlöningar, förslagsanslag.

I propositionen nr 269 till 1942 års riksdag lämnades en kortfattad redogörelse för de ifrågavarande krigsrätternas organisation samt den civila personalens tjänsteåligganden och dåvarande avlöningsförhållanden. Det torde därför ej vara nödigt att här lämna några uppgifter i dessa hänseenden, utan torde därutinnan få hänvisas till nämnda redogörelse.

Förutom den förut berörda framställningen från föreningen Sveriges krigsdomare och auditörer om ytterligare avlöningsförbättring föreligger numera en liknande framställning från föreningen Sveriges krigsfiskaler.

Innan dessa framställningar upptagas till behandling, torde i korthet böra redogöras för *den från och med budgetåret 1942/43 genomförda förbättringen av den civila krigsrättspersonalens förmåner* samt de framställningar och övriga förhållanden som legat till grund för densamma.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 25 oktober 1941 hade styrelsen för föreningen Sveriges krigsdomare och auditörer — under framhållande av att under då rådande förhållanden krigsdomstolarnas arbetsbörda så väsentligt ökats att de till dessa domstolars civila personal utgående lönerna och övriga ersättningar icke stode i någon som helst proportion till de föreliggande arbetsuppgifternas omfattning — gjort framställning rörande förbättring av de avlönings- och andra förmåner, som då vore tillerkända samma personal. I sådant avseende ansåg föreningen, att de då utgående fasta arvoden till personalen vid regements- och stationskrigsrätterna borde höjas med i allmänhet 100 procent, att dyrtidstillägg å samma arvoden borde få åtnjutas, att auditörerna borde tillerkännas, icke såsom för det dåvarande allenast expensbidrag, utan full gottgörelse för havda expenser, att dagersättningen för tjänstgöring i särskild krigsrätt samt i regements- och stationskrigsrätt, då därstädes förekom mål från förband som förklarats skola lyda under krigsrätten, borde väsentligt höjas, samt att en månads kostnadsfri semester borde tillkomma vederbörande befattningshavare. Föreningens skrivelse utmynnade i en hemställan att Kungl. Maj:t för tillgodoseende av angivna önskemål måtte i proposition till 1942 års riksdag under rubriken »Krigsrätterna» föreslå följande anslag, nämligen:

Avlöningar, förslagsanslag	kronor	350,000
Resersättningar, förslagsanslag	»	5,000
Expensanslag åt auditörer, förslagsanslag	»	15,000
Ersättningar till den civila krigsrättspersonalen för semester och särskild tjänstgöring samt till civila ledamöter i fältkrigsrätter m. m.	»	100,000.

Styrelsen för föreningen Sveriges krigsfiskaler hade i skrivelse till Kungl. Maj:t den 17 november 1941 för krigsfiskalernas vidkommande framfört förslag av motsvarande innebörd som styrelsen för krigsdomar- och auditörsföreningen.

Över framställningarna avgåvos yttranden av krigshovrätten, justitiekanslersämbetet, överbefälhavaren och statskontoret ävensom av riksdagens militieombudsman.

Närmare utredning i ämnet verkställdes därefter inom justitiedepartementet av särskilda utredningsmän, t. f. expeditionschefen C. G. Bruno och krigsdomaren, rådmannen i Stockholm Halvar Lech. I en den 7 april 1942 dagtecknad promemoria avgåvo utredningsmännen yttrande och förslag i ämnet.

Beträffande frågan om arvodesförhöjning framhölls i den av föreningen Sveriges krigsdomare och auditörer gjorda framställningen huruvida på grund av allmänt kända förhållanden en synnerligen betydande

ökning av arbetsbördan för krigsdomare och auditörer inträtt sedan september 1939 och framför allt sedan ingången av år 1940. Med stöd av vid framställningen fogat statistiskt material hävdades, att arbetsbördan för de civila krigsrättsledamöterna dåmera flerdubblats i jämförelse med förhållandena vid förstnämnda tidpunkt, såväl genom ökningen av antalet mål som ock på grund av många måls större omfattning och svårare beskaffenhet. I framställningen påpekades vidare, att arbetsbördan måste antagas även allt framgent förbliva avsevärt mera betungande än vid nyss angiven tidpunkt, även sedan de i samband med den förstärkta försvarsberedskapen vidtagna militära åtgärderna bortfallit. Med hänsyn härtill gjordes gällande, att då utgående arvoden till krigsdomare och auditörer varken för det dåvarande eller för framtiden innebure skälig ersättning för det arbete som ålåge dem.

Krigsfiskalsföreningen hade, enär i fråga om krigsfiskalerna i stort sett enahanda förhållanden gjorde sig gällande som beträffande krigsdomarna och auditörerna, funnit sig angående grunderna för en förbättring av krigsfiskalernas arvoden ävensom dessas storlek böra instämma i vad krigsdomar- och auditörsföreningen därom anført. Därutöver hade åberopats de under senare tid alltmer ökade fordringarna å åklagarna med avseende å utredningen i målen, något som medfört väsentligt ökat arbete för krigsfiskalerna.

I fråga om rätt till dyrtidstillägg å förevarande arvoden anförde båda föreningarna endast, att de i då rådande tidsläge med därav betingade ökade levnadsomkostnader ansåge att den civila krigsrättspersonalen borde i likhet med övriga statstjänstemän tillerkännas dylik förmån.

Krighshovrätten, justitiekanslersämbetet, överbefälhavaren och militieombudsmannen funno en höjning av de fasta arvodena med hänsyn till personalens ökade arbetsbörda och övriga tidsomständigheter av behovet påkallad. Nämnda myndigheter funno ej heller kravet på en förhöjning intill 100 procent av de dåvarande arvodena vara i och för sig oberättigat, men framhöllo, att då arbetsökningen icke överallt varit lika stor, för ett närmare fixerande av arvodena krävdes — såsom ock i vederbörandes framställningar förutsatts — en mera ingående undersökning av och jämförelse mellan de olika krigsrätternas arbetsbörda.

Statskontoret — som inledde sitt yttrande med ett allmänt principuttalande i ämnet — fann sig kunna endast i begränsad omfattning understödja de gjorda framställningarna. Ämbetsverket hade, anfördes det, självfallet måst fästa avgörande vikt vid det förhållandet, att de befattningshavare, om vilka här vore fråga, vore arvodestagare, men framför allt vid den omständigheten, att dessa arvodestjänster vore utpräglade bisysslor. Det torde ligga i sakens natur, att de skäl, som kunde anföras för en förbättring av förmånerna å sådana befattningar, vilka utgjorde vederbörandes huvudsakliga sysselsättning eller förvärvskälla, icke med samma fog kunde åberopas, när det gällde tjänster av bisysslekaraktär. Med hänsyn till den principiella skillnad, som förelåge mellan dessa båda kategorier av befattningar, borde, uttalade statskontoret, en förbättring i det ena eller andra avseendet av de förmåner, som

tillerkänts innehavare av en bisyssla, icke ifrågakomma annat än där särskilda skäl därtill vore.

Den i ärendet förebagta utredningen gäve visserligen vid handen, fortsatte statskontoret, att arbetsbördan för den civila krigsrättspersonalen på grund av kända omständigheter undergått viss ökning i jämförelse med förhållandena närmast före krigsutbrottet i september 1939. Enbart denna stegring i arbetsbördan torde dock icke utgöra tillräcklig anledning för beredande åt sagda personal av så långtgående förbättringar i avlöningshänseende, som ifrågasatts. Vad beträffade den föreslagna förhöjningen av krigsrättspersonalens fasta årsarvoden, fann statskontoret det i viss mån tveksamt, huruvida en statistik, som byggde endast på antalet mål och krigsrätts-sammanträden under år 1939 och de första nio månaderna av år 1941, kunde vara tillfyllest ens vid bedömandet av skäligheten av tillfällig arvodesförhöjning. Då emellertid personalens arbetsuppgifter synbarligen ökats under senaste åren, ville statskontoret icke framställa någon erinran mot att sagda arvoden underginge skälig jämkning uppåt men ansåg sig böra såsom sin bestämda mening framhålla, att den begärda förhöjningen med i allmänhet 100 procent framstode såsom orimligt stor.

Framställningarna om rätt till dyrtidstillägg avstyrktes i samtliga yttranden, under åberopande av att dylik förmån numera icke tillkomme arvodestagare. Krigshovrätten och överbefälhavaren framhöllo likväl, att vid arvodenas bestämmande hänsyn borde tagas till den dittills inträdda försämringen av penningvärdet.

Utredningsmännen framhöllo, att ehuru det statistiska material på vilket utredningsmännen haft att bygga endast omfattade en jämförelsevis kort tidrymd och i fråga om auditörernas tjänstgöring lede av viss ofullständighet, det dock av materialet otvetydigt framginge, att sedan år 1939 inträtt en synnerligen avsevärd ökning av arbetsbördan för regements- och stationskrigsrätternas civila personal samt att ökningen, vilken huvudsakligen orsakats av den förstärkta försvarsberedskapen, under år 1941 stegrats därhän att antalet mål och ärenden från ordinarie förband sistnämnda år varit flerdubbelt större än medeltalet mål och ärenden under åren 1935—1938. Arbetsbördan hade, fortsatte utredningsmännen, ytterligare ökats genom att de onormala förhållanden som varit rådande i många fall givit upphov till mål av särskild svårhetsgrad och omfattning. Tyngst hade ökningen drabbat auditörerna, vilka haft att uppsätta krigsrättens protokoll, men även för krigsdomare och krigsfiskaler hade den varit synnerligen kännbar.

Utredningsmännen underströko vidare, att som den sålunda inträffade ökningen av arbetsbördan dittills icke medfört någon ökning av de fasta arvoden (den senaste arvodesregleringen företogs år 1939), det vore naturligt att arvoden, med enstaka undantag, icke utgjorde skälig ersättning för det arbete som befattningshavarna då hade sig pålagt. Samtliga hörda myndigheter hade också förordat höjning av arvoden. En sådan vore, uttalade utredningsmännen, så mycket mera påkallad som ökningen av arbetsbördan redan gjort sig gällande under avsevärd tid utan att personalen,

annat än i särskilda fall och då efter särskild framställning, beretts vederlag därför.

I fråga om den norm, efter vilken en arvodesreglering borde företagas, framhöllo utredningsmännen, att det icke vore tänkbart att — även frånsatt jämkningar i organisationen som kunde finnas påkallade — genomgående tillämpa viss procentuell förhöjning eller eljest tillämpa mera schematiska grunder.

Av statistiken framginge nämligen, att arbetsbördan för olika krigsrätter ökat i olika grad. Vidare hade vissa av de arvoden som fastställdes år 1939 även med hänsyn till den arbetsbörda som då förelåg och till övriga dåvarande förhållanden varit mycket knappt utmätta, medan andra icke gäve anledning till liknande anmärkning. Det förra gällde framför allt om arvodena till åtskilliga krigsdomare, det senare om arvodena till auditörer och krigsfiskaler med tjänstgöring allenast vid en flygflottiljs regementskrigsrätt. Utredningsmännen hade därför sökt att i varje särskilt fall, med beaktande av enahanda omständigheter vartill tidigare tagits hänsyn vid arvodesbeloppens bestämmande, fastställa det belopp som under dåvarande förhållanden kunde anses skäligt. Främst hade utredningen angående arbetsbördans storlek därvid fått vara vägledande.

Utredningsmännen funno det uppenbart att vid bestämmandet av ersättningar till den civila krigsrättspersonalen hänsyn borde tagas till den dittills inträdda försämringen av penningvärdet. Särskilt med hänsyn till att det vore fråga om arvoden, som skulle utgöra ersättning för bisysslor, men även med hänsyn till att dessa arvoden tid efter annan måste omregleras, kunde det enligt utredningsmännens uppfattning dock ej bliva fråga om att tillerkänna befattningshavarna dels vissa arvoden och dels dyrtidstillägg å dessa, utan borde penningvärdet beaktas redan vid arvodesbeloppens fastställande.

I särskilda specialstater upptogo utredningsmännen de arvodesbelopp som enligt deras mening borde utgå (se prop. nr 269/42 sid. 54—59). Den av utredningsmännen föreslagna ökningen av arvodessummorna för de olika kategorierna befattningshavare, som ej belöpte å föreslagen utökning av krigsrättsorganisationen, utgjorde för krigsdomarna 115 procent, för auditörerna ej fullt 42 procent och för krigsfiskalerna ungefär 49 procent av de då utgående arvodesbeloppen. Vid denna uträkning bortsågs för krigsdomarnas vidkommande från personliga arvodestillägg, som år 1939 då arvodena senast voro föremål för översyn tillerkänts ett antal krigsdomare såsom vederlag för då utgående dyrtidstillägg. Berörda arvodestillägg blevo av utredningsmännen inräknade i de av dem föreslagna arvodena.

Statskontoret, vars yttrande inhämtades över utredningen, förklarade sig icke kunna biträda förslaget i vad det rörde krigsdomarna. Enligt ämbetsverkets mening borde de för dessa föreslagna arvodesbeloppen nedsättas så att höjningen i förhållande till utgående grundarvoden genomsnittligt begränsades till högst 50 procent.

Propositionen anslöt sig beträffande frågan om arvodenas storlek och om rätt till dyrtidstillägg till utredningsmännens förslag, dock med den jämk-

ning nedåt i de av utredningsmännen ifrågasatta krigsdomararvodena, att dessa skulle bestämmas till sammanlagt tre fjärdedelar av vad utredningsmännen föreslagit.

I fråga om rätten till ersättning för expenser vunno framställningarna härom understöd, helt eller i viss omfattning, i samtliga yttranden.

Krigshovrätten, statskontoret och militieombudsmannen ansågo sig emellertid icke kunna tillstyrka att vederbörande skulle erhålla gottgörelse för sina verkliga utgifter i enlighet med företedda räkningar, utan förordade att det dåvarande systemet med fasta expensbidrag alltså bibehölls.

Utredningsmännen däremot kommo till det resultat, att de fasta expensbidragen borde bibehållas men att auditörerna, i den mån de visade sig för tjänstens utövning ha fått vidkännas utgifter för renskrivning av konceptprotokoll, verkställande av protokollsutskrifter, papper och kuvert samt interurbana telefonsamtal till belopp överstigande expensbidraget borde efter räkning, som skulle vara attesterad av krigsdomaren, äga utfå jämväl det överskjutande beloppet. Beträffande krigsfiskalerna föreslogo utredningsmännen enahanda ordning med avseende å utgifter för renskrivning, papper och kuvert samt interurbana telefonsamtal. I specialstaterna för auditörer och krigsfiskaler upptogo utredningsmännen de belopp som ansågos böra utanordnas i expensbidrag.

I sitt yttrande över utredningen vidhöll statskontoret sin förut uttalade uppfattning att dåvarande system med bestämda årliga expensbidrag alljämt borde bibehållas.

Föredragande departementschefen ställde sig tveksam till utredningsmännens förslag, men ville icke motsätta sig att en sådan anordning tillämpades under budgetåret 1942/43. Propositionen innefattade således förslag härom, dock med den avvikelse från vad utredningsmännen förordat att krigsfiskalerna med hänsyn till de obetydliga belopp, som för dem i allmänhet kunde ifrågakomma, ej skulle erhålla fasta expensbidrag utan hänvisades att direkt efter räkningar bekomma gottgörelse för sin expenskostnader.

Beträffande den föreslagna ökningen i ersättningsbeloppen till krigsdomare, auditörer och krigsfiskaler för tjänstgöring vid sammanträde med särskild krigsrätt ävensom vid sammanträde med regements- och stationskrigsrätt i det fall, som omförmäles i 5 § tredje stycket lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes, eller sålunda då mål eller ärende från underställt förband behandlats vid sammanträdet, tillstyrktes densamma av såväl flertalet hörda myndigheter som utredningsmännen. I propositionen föreslogs jämväl sådan höjning, innebärande en ökning av sammanträdesarvodena med omkring 25 procent.

Framställningarna om rätt till semester under en månad för krigsrätternas civila personal lämnades utan erinran av krigshovrätten, justitiekanslersämbetet och överbefälhavaren, varemot statskontoret och militieombudsmannen förklarade sig icke kunna tillstyrka desamma.

Krigshovrätten framhöll därvid, att det härvidlag visserligen vore fråga om arvodestjänster, men att det med hänsyn till beskaffenheten och omfattningen av befattningshavarnas göromål i detta fall torde vara befogat att frångå eljest gällande regler.

Statskontoret — som i sitt yttrande erinrat om att förslag om semester för ifrågavarande personal tidigare varit föremål för statsmakternas prövning utan att vinna bifall — uttalade, att beviljandet av semesterförmån till befattningshavare i den ställning det här gällde enligt ämbetsverkets mening måste anses redan i och för sig uteslutet.

Militieombudsmannen anförde, att vissa skäl onekligen talade för att ifrågavarande befattningshavare borde tillerkännas förmån av semester. Med hänsyn till tjänsternas utpräglade art av bisysslor syntes frågan likväl så tveksam, att yrkandena i denna del icke kunde tillstyrkas.

Utredningsmännen funno framställningarna om rätt till semester, ehuru i och för sig väl grundade, av principiella skäl svårigen kunna tillmötesgåas. Härom anfördes i deras promemoria följande:

Enligt utredningsmännens mening kunde vägande skäl anföras till stöd för att ifrågavarande befattningshavare borde tillerkännas kostnadsfri semester. Särskilt kunde framhållas att deras åligganden både vore i hög grad ansvarsfulla och toge en betydande del av befattningshavarnas tid i anspråk. Under nuvarande förhållanden måste en del av dessa tjänster redan i och för sig anses verkligt betungande. Att befattningshavarna årligen erhöle möjlighet att utan ekonomisk uppoffring bereda sig en tids vila vore därför även ett allmänt intresse. Den jämförelsevis varaktiga karaktären hos befattningarna talade även till förmån för semesterkravet.

Å andra sidan kunde ej förnekas att tjänsterna hade en utpräglad karaktär av bisysslor. Ett beviljande av kostnadsfri semester i dessa fall skulle därför innebära ett avsteg från en princip, som eljest undantagslöst upprätthålles. Att i detta hänseende bereda just de befattningshavare, varom nu vore fråga, en gynnad undantagsställning syntes icke böra ske med mindre utomordentliga skäl kunde andragas för en sådan åtgärd, men skäl av sådan styrka hade knappast förebringats. — Därvid kunde emellertid framhållas, att om angivna förmån ej kunde tillerkännas befattningshavarna och dessa således under sin ledighet måste helt eller delvis avstå från arvodet, de föreslagna arvodesbeloppen så mycket mera måste framstå som synnerligen måttfullt beräknade.

I propositionen fann departementschefen sig, under hänvisning till tjänsternas karaktär av bisysslor, av principiella skäl förhindrad tillstyrka att dylik förmån tillerkändes vederbörande. Frånvaron av semester torde emellertid böra beaktas, då det gällde att bedöma skäligheten av de förordade arvodesförhöjningarna.

Jag övergår härefter till behandlingen av *de föreliggande framställningarna om ytterligare avlöningsförbättring*.

I förut omnämnda skrivelse den 5 december 1942 har styrelsen för föreningen Sveriges krigsdomare och auditörer — under framhållande av att krigsdomstolarnas arbetsbörda och disciplinmålen antal långt ifrån att minskas alltjämt ökades och att den förbättring i avlöningshänseende som dessa

domstolars civila personal erhållit från och med budgetåret 1942/43 icke ens tillnärmelsevis svarade mot ökningen av arbetsbördan — gjort förnyad framställning dels om höjning av de till personalen vid regements- och stationskrigsrätterna nu utgående fasta arvoden och dels om rätt för den civila personalen vid krigsrätterna att under en månad årligen komma i åtnjutande av semester utan avstående av avlöning.

Styrelsen för föreningen Sveriges krigsfiskaler har i skrivelse till Kungl. Maj:t den 25 januari 1943 för krigsfiskalernas vidkommande gjort framställning om motsvarande förbättring av dessa befattningshavares förmåner.

Beträffande frågan om arvodessförhöjning framhålles i den av föreningen Sveriges krigsdomare och auditörer gjorda framställningen att den höjning av arvoden som kommit till stånd mestadels ingalunda uppgår till de 100 procent som av föreningen begärts och även av flertalet hörda myndigheter vitsordats såsom skälig. Med stöd av statistik som införskaffats för de tre första kvartalen 1942 hävdas att arbetet vid krigsrätterna alltjämt stadigt ökas. Någon förnyad framställning om dyrtidstillägg å arvoden vill föreningen ej göra, men framhåller att vid bestämmandet av arvoden hänsyn bör tagas till den omständigheten att dyrtidstillägg ej utgår. Framställningen utmynnar i förevarande del i en hemställan om sådan höjning av anslaget till avlöning av krigsrätternas civila personal att anslaget komme att för budgetåret 1943/44 utgå med minst det belopp varom föreningen hemställt i sin skrivelse den 25 oktober 1941 med tillägg av det belopp, som erfordrades för avlöning av befattningshavarna vid de krigsrätter, som tillkommit efter den 1 juli 1942. Till närmare motivering av framställningen i denna del anföres bland annat:

Den synnerligen avsevärda ökning av arbetet vid krigsrätterna, som pågått framför allt sedan år 1940, har under den gångna delen av år 1942 icke visat någon som helst tendens till minskning utan fortsätter arbetsbördan fastmera alltjämt att öka. Den inkomna statistiken bestyrker till fullo detta förhållande, även om i något enstaka fall antalet mål från krigsrätternas ordinarie förband minskats. Denna minskning uppväges så gott som undantagslöst av en betydlig ökning av mål från krigsrätten särskilt underställda förband. Anledningen till denna förskjutning undandraget sig emellertid styrelsens bedömning. Styrelsen vågar alltså bestämt påstå, att arbetet vid krigsrätterna alltjämt är i stadigt stigande.

Då den förstärkta försvarsberedskapen, styrelsen veterligen, icke ökat i omfattning, måste alltså ökningen ha sin grund i andra förhållanden. En anledning till denna ökning är givetvis den av styrelsen redan förut framhållna omständigheten att tjänstgöringstiden för de värnpliktiga utsträckts. Vidare tillkommer, att sedan åtminstone skenbarligen i viss mån lugnare förhållanden inträtt mera tid gives för utredning i olika avseenden, särskilt beträffande förkommen materiel och andra brister i redovisningar under de tidigare oroligare tiderna. Att så nu blivit fallet framgår uppenbart av statistiken, som visar en mycket kraftig ökning av de s. k. undersökningsmålen antal. Sålunda har t. ex. antalet undersökningsmål från de ordinarie förbanden vid de 28 krigsrätter, från vilka statistik föreligger, ökat från 1,079 under de tre första kvartalen 1941 till 1,839 under samma tid 1942. Dessa mål äro, såsom även tidigare framhållits, ofta av invecklad beskaffenhet och

föranleda i många fall handläggning vid upprepade rättegångstillfällen. — Antalet åtalsmål har också väsentligt ökat. Vid de krigsrätter, som lämnat statistik, uppgick antalet åtalsmål från de ordinarie förbanden under de tre första kvartalen 1941 till 1,592 och under samma tid 1942 till 1,977. En anledning till åtalsmålets ökning synes vara det stegrade antalet tjuvnadsbrott. Härtill bidrager naturligen de omfattande ransoneringsarna på olika varor och särskilt ransoneringsen av textilvaror. Kronans persedlar ha blivit mycket åtråvärda. Dessa mål — det är icke sällan fråga om samråd mellan flera — föranleda ofta vidlyftig handläggning. För auditörernas del visar statistiken också, att arbetet med disciplinmålen måste vara synnerligen tyngande; för auditörerna vid de större förbanden kräva dessa mål säkerligen timslång daglig sysselsättning. Krigsrättssammanträdenas antal har också, såvitt man kan utläsa av den inkomna statistiken, ökat, dock icke i samma omfattning som målens antal. Detta har sin naturliga förklaring däri, att krigsrättsledamöterna endast disponera vissa dagar för dylika sammanträden. Sessionerna draga i stället längre tid och bliva därmed än mer krävande. Sålunda framhåller t. ex. auditören vid Livgrenadjärregementet, att krigsrättens sammanlagda sessionstid under de tre första kvartalen 1942 utgör cirka 300 timmar, d. v. s. högst väsentligt längre tid än häradsrättens i en domsaga av normal storlek. Detta exempel är på intet sätt enastående.

Huru arvodena till de olika befattningshavarna borde avvägas har krigsdomar- och auditörsföreningen ansett böra ankomma på särskild utredning på grundval av senare inkommande fullständigare statistik. Vad krigsdomarne beträffade borde arvodena till dem i gemen i varje fall icke understiga de belopp som föreslagits av de förra gången tillkallade utredningsmännen. Rörande den nuvarande avvägningen av de olika befattningshavarnas arvoden anföres i föreningens skrivelse följande:

Att krigsdomarne i förhållande till auditörerna tidigare varit mindre gynnsamt ställda i avlöningshänseende torde stå utom allt tvivel, något som även framhållits under den i anledning av föreningens föregående framställning gjorda utredningen. Genom den jämkning nedåt, som företogs beträffande de av utredningsmännen för krigsdomarne föreslagna arvodena, blev resultatet också, att flertalet av dem fortfarande måste anses tillbakasatta i sådant avseende. Särskilt i de fall, där vederbörande förut varit tillerkända personligt arvodestillägg men detta nu utan vidare inräknats i arvodet såsom höjning av detta, har den faktiska ökningen för dem blivit synnerligen ringa, i ett fall sålunda endast uppgående till 10 kronor i månaden. Det kan icke fränkommas, att då vederbörande haft skäl antaga sig vara för framtiden tillförsäkrad ifrågavarande arvodestillägg och icke kunnat räkna med att det samma med ett penndrag skulle de facto fråntagas dem, ifrågavarande befattningshavare finna sig hava blivit synnerligen ringa eller knappast alls tillgodosedda vid regleringen av arvodena. Något större hänsyn till nu berörda förhållande synes skäligen hava bort tagas vid bestämmandet av arvodena för nu avsedda krigsdomare. Men även för auditörerna i allmänhet måste den genomförda arvodeshöjningen te sig ogynnsam med hänsyn till att det mest betungande arbetet vid krigsrätterna dock åvila dem. Såsom allmänt omdöme torde ock kunna sägas, att befattningshavarna vid de mera arbetstyngda krigsrätterna blivit vid arvodenas bestämmande genomsnittligt sett mera missgynnade än befattningshavarna vid krigsrätter med mindre arbetsbörd.

Krigsfiskalsföreningen har hemställt att arvodena till krigsfiskalerna måtte bestämmas till sådana belopp att denna personal erhöles skälig kompensation för den ökning av arbetsbördan, som under senare år ägt rum och alltjämt tenderade att fortsätta. De ökade arbetsuppgifterna borde skäligen medföra en viss justering uppåt av de senast fastställda arvodesbeloppen. Hänsyn borde därvid tagas till att dyrtidstillägg å arvodena ej skulle utgå. I fråga om avvägningen av arvodena till de olika befattningshavarna har krigsfiskalsföreningen liksom krigsdomar- och auditörsföreningen föreslagit särskild utredning därom på grundval av tillgängliga statistiska uppgifter.

Till stöd för den förnyade framställningen om rätt till semester anföres i *krigsdomar- och auditörsföreningens* skrivelse:

Denna fråga är för de civila befattningshavarna vid krigsrätterna av stor betydelse. Att med de så knappt tilltagna avlöningsförmånerna behöva avstå dessa under semester synes styrelsen knappast förenligt med billighet. Erinras måste i detta sammanhang att tjänsternas karaktär av bisysslor främst ha sin grund i statsmaktens eget intresse, vilket också vid skilda tillfällen vitsordats. Att för en så ringa kostnad, som t. o. m. en förhöjd ersättning måste anses innebära, kunna uppehålla denna domstolsverksamhet med synnerligen kompetenta tjänsteinnehavare — krigsdomarne i alla fall och auditörerna i de flesta ordinarie domare — måste vara ett statsintresse. Men då böra heller icke dessa befattningshavare betraktas såsom vilka arvodesinnehavare som helst. Tjänsterna äro också i många avseenden jämställda med de ordinarie domarsysslor. De flesta krigsrätter hava bestämda sessionsdagar i veckan och att indraga någon av dessa är med nuvarande arbetsbörda helt uteslutet. Den tid sammanträdena vara överstiger ofta de ordinarie domstolarnas sessionstider. Under dylika omständigheter böra tjänsteinnehavarna i alla de avseenden, där det är möjligt, jämföras med andra domare och då också i frågan om rätt till kostnadsfri semester.

Under hänvisning till vad sålunda framhållits, vill styrelsen med skärpa hävda, att de befattningar varom här är fråga på grund av sin vikt och betydelse icke kunna jämföras med utan stå i en särklass i förhållande till andra arvodestjänster. Och styrelsen anser nu framförda förhållanden innefatta just de utomordentliga skäl, som enligt utredningsmännen erfordrades för att motivera avsteg från principen om att rätt till semester icke är förenad med bisysslor.

Föreningen har i detta sammanhang, för den händelse semester av principiella skäl fortfarande förvägrades den civila personalen vid krigsrätterna, framhållit att större hänsyn därtill än som hittills skett borde tagas vid avvägande av löneförmånerna för personalen.

Krigsfiskalsföreningen har till stöd för framställningen om semester förklarat sig i tillämpliga delar åberopa vad krigsdomar- och auditörsföreningen beträffande enahanda yrkande anfört.

Utöver nu återgivna yrkanden har krigsdomar- och auditörsföreningen gjort framställningar i vissa andra hänseenden.

Ifråga om auditörernas *expensersättning* har föreningen sålunda ansett föreskriften, att räkningar å expenser skulle atteras av krigsdoma-

ren, ej böra bibehållas med hänsyn till att räkningarna av auditörerna avgåves under tjänstemannaansvar och att det ej vore krigsdomaren utan den utbetalande myndigheten som hade att pröva beloppens skälighet. Vidare har föreningen, enär det angående expensersättningen utfärdade Kungl. brevet syntes giva vid handen att räkning å expenser förutsatts skola ingivas efter budgetårets utgång för hela det föregående budgetåret, ansett föreskrift böra meddelas av innehåll, att, sedan det fastställda expensbidraget förbrukats, vederbörande myndighet hade att kvartalsvis verkställa utbetalning av räkningsbeloppen.

Ytterligare har krigsdomar- och auditörsföreningen — under förmälan att auditörerna vid de båda kustartilleriregementena enligt stadgande i reglementet för marinen hade att vara Kronans ombud och i sådan egenskap handhava i stadgandet omförmälda göromål, men att auditörerna ej åtnjöte särskild ersättning härför — framhållit att vid bestämmandet av avlöningen till dessa auditörer hänsyn borde tagas till deras extraarbete.

Över krigsdomar- och auditörsföreningens framställning ha, efter remisser, *yttranden* avgivits av krigshovrätten, statskontoret, justitiekanslersämbetet och riksdagens militieombudsman.

Vad först beträffar den begärda förhöjningen av de fasta arvodena har desamma tillstyrkts av *krigshovrätten*, *justitiekanslersämbetet* och *militieombudsmannen*. Krigshovrätten och militieombudsmannen ha därvid, under erinran om att den tidigare framställningen om förhöjning av arvodena med i genomsnitt 100 procent av dem blivit tillstyrkt, uttalat att med hänsyn till den fortsatta ökningen av krigsdomstolarnas arbetsbörda numera föreläge än starkare skäl för bifall till framställningen. Justitiekanslersämbetet, som endast uttalat sig om krigsfiskalernas arvoden, har beträffande dessa hemställt att de måtte beräknas till åtminstone nu utgående belopp, eventuellt med de ytterligare justeringar, vartill kompletterat statistiskt material kunde giva anledning.

Statskontoret har ansett sig icke kunna tillstyrka att de vid 1942 års riksdag fastställda arvodena ytterligare höjdes. Ämbetsverket erinrar om uttalandet i propositionen den 30 april 1942 att frågan i vad mån de för budgetåret 1942/43 föreslagna arvodena för krigsrätternas civila befattningshavare borde utgå jämväl under efterföljande budgetår ej kunde då avgöras, utan att arvodesfrågan måste bedömas efter de växlande förhållandena. Med detta uttalande, anför statskontoret, torde departementschefen knappast hava avsett, att arvodena skulle ånyo höjas för den händelse att göromålen under år 1942 komme att visa tendens till fortsatt ökning. I stället torde hava åsyftats att för arvodenas bibehållande vid den nivå, som av departementschefen förordats, skulle förutsättas, att den redan inträdda stegringen av arbetsuppgifternas omfattning visade sig bliva bestående. I varje fall vore de år 1942 fastställda arvodena enligt statskontorets mening så högt utmätta, att en ytterligare uppräknig nu icke borde ifrågakomma.

Framställningen om rätt till semester har även denna gång tillstyrkts av krigshovrätten, varemot statskontoret förklarar sig icke kunna understödja yrkandet. Justitiekanslersämbetet och militieombudsmannen ha icke tagit bestämd ståndpunkt till frågan.

Krigshovrätten har med understrykande av vad som anfördes i dess yttrande över den tidigare framställningen förklarar sig dela krigsdomar- och auditörsföreningens åsikt att i detta fall föreläge sådana utomordentliga förhållanden, som kunde grunda avsteg från principen att innehavare av arvodestjänst utav ifrågavarande slag ej ägde rätt till semester.

Justitiekanslersämbetet har inskränkt sig till uttalandet att ämbetet med hänsyn till den utgång frågan om semester för krigsrätternas civila personal erhållit i det tidigare ärendet ansåge sig icke böra nu framställa något yrkande om rätt till semester för krigsfiskalerna.

Militieombudsmannen har anfört bland annat:

Med hänsyn till den utpräglade arten av bisysslor hos ifrågavarande tjänster ansåg militieombudsmannen sig föregående år icke kunna tillstyrka yrkandena om rätt till semester utan avdrag å årsarvodet. Emellertid vill jag framhålla att starka billighetsskäl onekligen tala för en sådan rätt. Huruvida på grund härav avvikelser bör ske från den principiella ståndpunkten att rätt till semester icke bör tillerkännas innehavare av bisysslor av ifrågavarande art kan vara tveksamt. Ju mer arbetsbördan ökas och ju mindre därigenom karaktären av bisysslor framträder, desto starkare bli emellertid skälen för att semesterrätt bör tillkomma även dessa befattningshavare.

Vad slutligen beträffar de av krigsdomar- och auditörsföreningen med avseende å *expensersättningen* till auditörerna uttalade önskemålen ha militieombudsmannen och statskontoret icke haft något att erinra mot desamma. Krigshovrätten har tillstyrkt att ersättning utöver det fasta expensbidraget utbetalas kvartalsvis i efterskott. Beträffande föreskriften, att räkning skall vara attesterad av krigsdomaren, har krigshovrätten funnit anledning saknas att frånga vad eljest i bokföringshänseende brukade erfordras samt på den grund ansett denna föreskrift böra bibehållas. Justitiekanslersämbetet har ej uttalat sig i dessa frågor.

Till komplettering av det rättsstatistiska material, som låg till grund för den vid 1942 års riksdag beslutade arvodesregleringen, har genom justitiedepartementets försorg införskaffats viss ytterligare utredning rörande *arbetsbördan vid krigsrätterna*.

Den sålunda erhållna utredningen avser verksamheten vid *regements- och stationskrigsrätterna* under år 1942 och utvisar för flertalet förband jämväl antalet disciplinmål, vari auditörerna under år 1942 avgivit yttranden. Till jämförelse mellan krigsrättspersonalens arbetsbörda under år 1941 och år 1942 har uppgjorts en sammanställning, vari upptagits dels de genom den nya utredningen framkomna siffrorna och dels motsvarande siffror för år 1941, för vilket år emellertid saknas uppgifter om auditörernas rådgivning i disciplinmål (Bil. A). Sammanställningen utvisar en avsevärd ökning av

arbetsbördan under år 1942. Efter antalet mål och ärenden (de sistnämnda huvudsakligen s. k. undersökningsmål) belöper sig ökningen till ungefär lika stor del å ordinarie förband och underställda förband. Till den del stegringen av arbetsbördan beror på mål och ärenden från underställda förband är den i förevarande sammanhang av mindre intresse. Såsom framgår av det föregående utgår nämligen för behandlingen av sådana mål och ärenden särskild ersättning, som genom den år 1942 genomförda arvodesregleringen förhöjts till av krigsdomar- och auditörsföreningen föreslagna belopp. Av betydelse för frågan om skäligheten av de fasta arvoden, om vilka nu är fråga, är egentligen endast stegringen av antalet mål och ärenden från ordinarie förband. Deras antal har ökat från omkring 5,000 till omkring 7,300 eller således med omkring 45 procent. Ökningen har drabbat olika krigsrätter i mycket olika grad. I några fall har icke inträffat någon ökning, utan har antalet mål och ärenden i stället minskats, dock ej i någon mera avsevärd mån. Av den i krigsdomar- och auditörsföreningens skrivelse den 5 december 1942 särskilt för undersökningsmål och särskilt för brottmål anställda jämförelsen mellan antalet mål under de tre första kvartalen 1941 och under motsvarande tid 1942, vilken jämförelse avser verksamheten vid 28 krigsrätter, synes framgå att undersökningsmålen i allmänhet ökat betydligt mera än brottmålen. Detta förhållande är såtillvida av betydelse i detta sammanhang, att undersökningsmålen i genomsnitt äro av enklare beskaffenhet än brottmålen. Vidare är krigsdomaren icke skyldig att delta i behandlingen av undersökningsmål utan kan överlämna åt auditören att vid handläggningen av sådana mål tjänstgöra såsom ordförande i krigsrätten. Vad beträffar antalet disciplinmål föreligger ej något jämförelsematerial från år 1941. De från år 1942 föreliggande siffrorna giva emellertid vid handen, att auditörerna vid de mera arbetstyngda krigsrätterna vid sidan om sin befattning med krigsrättsmålen måste ägna avsevärd tid åt avgivandet av yttranden i disciplinmål.

Liksom under de närmast föregående åren har även under innevarande budgetår blivit nödvändigt att befria vissa auditörer från en del av arbetet och lägga detta på särskilt förordnad vikarie. Därvid har den ordinarie auditören som regel fått avstå en del av sina avlöningsförmåner, under det att den partielle vikarien erhållit ersättning efter samma grunder som gälla för tjänstgöring i särskild krigsrätt.

Med hänsyn till att den civila personalen vid *de särskilda krigsrätterna* åtnjuter ersättning för krigsrättssammanträde och, i viss mån, efter antalet därvid handlagda mål har icke ansetts erforderligt att införskaffa någon statistik rörande arbetsbördan vid dessa krigsrätter under år 1942.

**Departement-
chefen.**

Den ökning av arbetsbördan för den civila personalen vid regements- och stationskrigsrätterna, som inträffat under år 1942, gör det tydligen utslutet att minska de till nämnda personal nu utgående fasta arvoden. I stället bör övervägas huruvida ökningen av arbetsbördan, såsom de båda personalför-

eningarna hemställt, bör medföra en förhöjning av arvodesbeloppen. Med hänsyn till att arvodena så sent som år 1942 väsentligt förbättrats synes en mera genomgående förhöjning av desamma icke nu böra ifrågakomma under annan förutsättning än att de så nyligen fastställda arvodesbeloppen på grund av arbetsbördans fortsatta ökning framstå som i genomsnitt uppenbart för låga. Enligt min mening kan den ytterligare stegringen av arbetsbördan knappast anses hava lett till ett sådant resultat. Därvidlag är att märka bland annat, att de fasta arvodenas knapphet torde i viss utsträckning ha kompenserats därigenom att särskild ersättning för mål från underställt förband utgår jämväl för det fall att vid regements- eller stationskrigsrätt handlagts mål från såväl det ordinarie som det underställda förbandet och även för den händelse antalet mål från underställt förband inskränker sig till ett enda eller ett fåtal. Vad nu sagts gäller framförallt arvodena åt auditörer och krigsfiskaler, vilka befattningshavare utan någon reduktion kommo i åtnjutande av de arvodesbelopp som de för 1942 års arvodesreglering tillkallade utredningsmännen föreslagit. Vad krigsdomarna beträffar fingo dessa, såsom i det föregående omnämnts, vidkännas en jämkning nedåt i de av utredningsmännen för dem ifrågasatta arvodena med i genomsnitt en fjärdedel. Det lär icke kunna förnekas, att flera bland dem därigenom blevo missgynnade i förhållande till övriga befattningshavare. Särskilt framträdande är detta, såsom krigsdomar- och auditörsföreningen anmärkt, ifråga om de krigsdomare vilka såsom kompensation för mistat dyrtidstillägg åtnjtit personliga arvodestillägg och vid berörda reglering fingo dessa tillägg inräknade i arvodena.

På grund av den ytterligare ökning av arbetsbördan som sedan dess inträffat, har jag funnit det ofrånkomligt att taga under omprövning en förhöjning av arvodena till följande krigsdomare, nämligen de som tjänstgöra i krigsrätterna vid 1) Livregementet till häst, Svea artilleriregemente, Svea ingenjörkår och Signalregementet 2) Svea livgarde och Stockholms örlogsstation 3) Vaxholms kustartilleriregemente 4) Upplands regemente 5) Södermanlands pansarregemente 6) Jönköpings-Kalmar regemente och Göta ingenjörkår 7) Gotlands infanteriregemente, Gotlands artillerikår och Gotlands kustartillerikår 8) Karlskrona örlogsstation och Karlskrona kustartilleriregemente 9) Göta artilleriregemente, Göta flygflottilj, Göteborgs luftvärnskår och Älvsborgs kustartilleriregemente 10) Bohusläns regemente och Skaraborgs flygflottilj 11) Livregementets grenadjärer 12) Västernorrlands regemente och Norrlands trängkår samt 13) Jämtlands fältjägarregemente, Norrlands artilleriregemente och Jämtlands flygflottilj. Ifråga om de under 2) och 4) omnämnda krigsrätterna kommer jag emellertid att i det följande föreslå vissa ändringar i krigsdomarindelningen, vilka sammanhånga med den utvidgning av krigsrättsorganisationen som föranledes av tillkomsten av nya truppförband. Till frågan om vilka arvoden som böra utgå till krigsdomarna i dessa krigsrätter skall jag därvid återkomma. Vad krigsdomaren i de under 9) angivna krigsrätterna beträffar, har han under hänvisning till

arbetsbördans omfattning, vilken gjort honom nödsakad att begära partiell ledighet, ifrågasatt tjänstens uppdelning på två, en såsom krigsdomare i krigsrätterna vid Göta artilleriregemente och Göta flygflottilj och en såsom krigsdomare i de två övriga krigsrätterna. Jag anser för min del lämpligt, att en sådan uppdelning kommer till stånd och att innehavarna av de två tjänster, vari den nuvarande skulle uppdelas, vardera böra erhålla ett arvode av 1,800 kronor eller tillhopa 3,600 kronor, vilket jämfört med det arvode, som utgår till den nu tjänstgörande krigsdomaren, innebär en ökning med 900 kronor. För vardera av krigsdomarna i de under 3) och 8) angivna krigsrätterna synes arvodet böra höjas med 600 kronor och för var och en av de övriga av de nu nämnda krigsdomarna med 300 kronor. Sammanlagt skulle sålunda de nu ifrågasatta arvoden innebära en ökning av arvodessumman åt krigsdomare med 4,500 kronor, varav 3,600 kronor skulle avse ren arvodesförbättring och återstående ökning bero av ändring i krigsdomarindelningen.

Ifråga om auditörs- och krigsfiskalsbefattningarna torde till en början böra beröras vissa frågor angående auditörernas och krigsfiskalernas indelning. Vid krigsrätterna vid de i Linköping förlagda fyra truppförbanden, nämligen Livgrenadjärregementet, Svea trängkår, Östgöta luftvärnsregemente och Östgöta flygflottilj äro för närvarande anställda en auditör och en krigsfiskal. Beträffande krigsfiskalsbefattningen, vilken innehas av landsfogden i Östergötlands län, har justitiekanslersämbetet med hänsyn till omfattningen av det med krigsfiskalstjänsten förenade arbetet hemställt, att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande, huruvida icke befattningen borde uppdelas. En sådan uppdelning synes ock böra komma till stånd och ske på det sätt, att en ny krigsfiskalstjänst inrättas för krigsrätterna vid de två sistnämnda förbanden. Auditörstjänsten vid ifrågavarande fyra krigsrätter bör uppdelas på motsvarande sätt. Till auditören utgår för närvarande ett arvode av 4,800 kronor och till krigsfiskalen ett arvode av 2,100 kronor. Enligt de grunder, som vid senaste arvodesregleringen för auditörer och krigsfiskaler kommit till tillämpning, torde efter uppdelningen vardera auditören böra erhålla ett arvode av 3,000 kronor och vardera krigsfiskalen ett arvode av 1,500 kronor. Vid nämnda reglering ifrågasattes ändrad organisation av auditörstjänsten i Boden, och i propositionen framhölls att denna fråga borde bliva föremål för fortsatt uppmärksamhet. I sådant hänseende har jag övervägt att uppdelas auditörstjänsten på två tjänster, den ena avseende krigsrätterna vid Norrbottens regemente och Bodens artilleriregemente samt den andra krigsrätterna vid Norrbottens artillerikår och Bodens ingenjörkår. Med en sådan uppdelning synes dock böra anstå i avvaktan på utvecklingen under ytterligare ett år och de erfarenheter som därunder kunna vinnas. Frånsett den ökning av arvodessummorna åt auditörer och krigsfiskaler med resp. 1,200 och 900 kronor, som skulle bliva en följd av uppdelningen av auditörs- och krigsfiskalstjänsterna i Linköping, har jag ej funnit tillräcklig anledning föreslå någon arvodesförhöjning till auditörer och krigsfiskaler i vidare mån

än sådan föränledes av den utbyggnad av krigsrättsorganisationen, för vilken jag i det följande kommer att redogöra. Nu förefintlig möjlighet till partiell ledighet med bibehållen avlöning bör alltså hållas öppen.

Under budgetåret 1943/44 avses fyra nya truppförband skola uppsättas, nämligen Göta pansarlivgarde i Stockholm, Bergslagens artilleriregemente i Kristinehamn samt Bråvalla flygflottilj i Norrköping och Upplands flygflottilj i Gamla Uppsala. Vid vart och ett av dessa förband skall finnas regementskrigsrätt. Befattningen som krigsdomare i regementskrigsrätten vid pansarlivgardet synes lämpligen kunna förenas med annan krigsdomarbefattning i Stockholm. Därvid kommer i betraktande att den i regementskrigsrätten vid Svea livgarde och stationskrigsrätten vid Stockholms örlogsstation tjänstgörande krigsdomaren på grund av den omfattning arbetsbördan tagit önskar från och med nästa budgetår bliva entledigad från befattningen som krigsdomare i regementskrigsrätten. På grund härav synes ytterligare en krigsdomare böra förordnas i Stockholm, vilken skulle tjänstgöra i krigsrätterna vid Svea livgarde och pansarlivgardet. Med hänsyn till den arbetsbörda som redan åligger de i Stockholm tjänstgörande auditörerna torde befattningen som auditör vid pansarlivgardets krigsrätt icke böra förenas med annan auditörsbefattning, vadan en ny auditörstjänst skulle behöva inrättas i Stockholm. Någon ny krigsfiskalstjänst torde däremot icke behöva inrättas därstädes, utan krigsfiskalen vid någon av de redan befintliga regementskrigsrätterna bör kunna jämväl bestrida befattningen som krigsfiskal vid pansarlivgardets krigsrätt. Befattningen synes lämpligen kunna förenas med krigsfiskalsbefattningen vid Roslagens och Svea flygflottiljers krigsrätter. Krigsdomar-, auditörs- och krigsfiskalsbefattningarna vid Upplands flygflottiljs krigsrätt böra förenas med motsvarande befattningar vid regementskrigsrätten vid Upplands regemente. Särskilda sådana befattningar måste däremot inrättas vid de nya regementskrigsrätterna i Kristinehamn och Norrköping. Under hänvisning till vad förut anförts rörande de arvodesbelopp, som för närvarande utgå till den för krigsrätterna vid Svea livgarde och Stockholms örlogsstation gemensamme krigsdomaren och till krigsdomaren i Upplands regementes krigsrätt, föreslås att på grund av nu ifrågasatta utökning av krigsrättsorganisationen och jämkningar i densamma följande arvoden skola utgå, nämligen till var och en av krigsdomaren i stationskrigsrätten, krigsdomaren i krigsrätterna vid Svea livgarde och Göta pansarlivgarde samt auditören vid pansarlivgardets krigsrätt 2,100 kronor, till krigsfiskalen vid pansarlivgardets samt Roslagens och Svea flygflottiljs krigsrätter 1,800 kronor, till krigsdomaren, auditören och krigsfiskalen vid Upplands regementes och Upplands flygflottiljs krigsrätter resp. 2,100, 3,600 och 1,500 kronor, till krigsdomaren, auditören och krigsfiskalen vid Bergslagens artilleriregementes krigsrätt resp. 1,200, 2,700 och 1,200 kronor samt till motsvarande befattningshavare vid Bråvalla flygflottiljs krigsrätt resp. 720, 1,680 och 660 kronor. Vad sålunda föreslagits skulle medföra en ökning av arvodessummorna åt krigsdomare, auditörer och krigsfiskaler med

resp. 3,720, 7,080 och 2,760 kronor. Ifråga om krigsdomarna kan denna ökning till ett belopp av 900 kronor anses innebära ren arvodesförbättring. I övrigt beror ökningen på utvidgning och ändringar i organisationen.

Till nästkommande års riksdag bör ske en förnyad omprövning av arvodena med ledning av de ytterligare erfarenheter som till dess kunna vinnas. Såsom förut framhållits bör därvid frågan om förändrad organisation av auditörstjänsten i Boden ånyo upptagas till behandling.

De ifrågasatta arvodesbeloppen äro att betrakta såsom endast förslagsvis angivna. I enlighet med vad även tidigare ansetts lärer Kungl. Maj:t vid fastställande av nya specialstater (jfr statsläggaren sid. 137 ff.) för krigsdomare, auditörer och krigsfiskaler äga att inom ramen för anslaget vidtaga de jämkningar som av organisatoriska eller andra skäl kunna finnas påkallade.

I fråga om rätten till ersättning för expenser infördes, såsom framgår av det föregående, från och med innevarande budgetår en ny ordning, enligt vilken ersättning utgår icke såsom förut i form av visst bidrag utan för de verkliga utgifterna. Huru denna anordning verkat låter sig ej bedömas förrän efter budgetårets utgång, sedan räkningar inkommit för hela året. Jag måste därför fortfarande ställa mig tveksam, huruvida den nya ordningen bör bibehållas, men saknar å andra sidan anledning att nu föreslå någon ändring därvidlag. Jag föreslår således att auditörer och krigsfiskaler under nästa budgetår skola i samma utsträckning som för närvarande vara berättigade till ersättning för sina utgifter i tjänsten. Vad beträffar föreskriften att räkningarna skola vara attesterade av krigsdomaren, finner jag ej skäl frångå densamma. Något hinder mot att auditörerna, sedan de fasta expensbidragen förbrukats, utfå ersättning för överskjutande kostnader allteftersom dessa uppkomma och således utan att avvakta budgetårets utgång, anser jag icke föreligga.

Beträffande frågan om rätt till semester förhåller det sig visserligen så, att ju större omfattning krigsrättsgöromålen tagit desto större likhet ha ifrågasvarande befattningar kommit att erbjuda med domar- och åklagartjänsterna vid de allmänna domstolarna. I samma mån ha också befattningarnas innehavare till stöd för yrkandet om semester kunnat andraga billighetsskäl, som i och för sig måste anses mycket beaktansvärda. Å andra sidan gäller, att så länge dessa befattningar låta sig förenas med domar- och åklagartjänster vid allmänna domstolar, kvarstår deras karaktär av bisysslor och därmed de betänkligheter som kunna resas mot att innehavarna av sådana sysslor tillerkännas semester. I varje fall synes frågan, huruvida trots dessa betänkligheter semesterrätt bör beviljas, icke böra bedömas efter nuvarande onormala förhållanden utan med hänsyn till göromålens omfattning under fredsförhållanden. Jag finner mig fördenskull alltjämt förhindrad tillstyrka semesterkravet.

Vad slutligen beträffar frågan om ersättning åt auditörerna vid kustartilleriregementena för göromålen som kronans ombud ha dessa göromål icke något med auditörstjänstgöringen att skaffa. För den händelse auditörerna

även i fortsättningen skola ha sig ålagda detta arbete, bör ersättning förden-
skull beredas dem av anslag under fjärde huvudtiteln. Jag saknar därför
anledning att vidare beröra denna fråga.

Jag övergår härnäst till anslagsberäkningen för nästkommande budgetår.

Den för disponerandet av anslaget till Krigsrätterna: Avlöningar gällande
avlöningsstaten är av följande lydelse:

Avlöningsstat.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:

a) Arvoden åt krigsdomare, <i>förslagsvis</i>	kronor	55,800
b) Arvoden åt auditörer, <i>förslagsvis</i>	»	134,100
c) Arvoden åt krigsfiskaler, <i>förslagsvis</i>	»	55,300
d) Vikariatsersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	2,500
e) Tillfälliga ersättningar åt civil personal vid regements- och stationskrigsrätterna, <i>förslagsvis</i>	»	3,200
f) Ersättning till personal vid särskilda krigsrätter m. m., <i>förslagsvis</i>	»	28,600

Summa kronor 279,500.

Avlöningsstaten bör alltjämt upptaga de delposter som nu ingå i den-
samma.

I enlighet med vad förut anförts skulle delposten till arvoden åt
k r i g s d o m a r e uppföras med (55,800 + 4,500 + 3,720 =) 64,020 kro-
nor, delposten till arvoden åt a u d i t ö r e r med (134,100 + 1,200 +
+ 7,080 =) 142,380 kronor och delposten till arvoden åt k r i g s f i s -
k a l e r med (55,300 + 900 + 2,760 =) 58,960 kronor eller i avrundade
tal med respektive 64,100 kronor, 142,400 kronor och 59,000 kronor. Vad
beträffar delposten till v i k a r i a t s e r s ä t t n i n g a r, från vilken bland
annat bestrides ersättning som vid partiell ledighet för befattningshavare vid
regements- eller stationskrigsrätt tillerkännes vikarien utöver vad den ordi-
narie tjänsteinnehavaren förklaras skyldig avstå under ledigheten, har den-
samma visat sig helt otillräcklig för sitt ändamål. Sålunda har under tiden
juli—december 1942 i vikariatsersättningar utbetalts över 24,600 kronor. Med
hänsyn härtill synes posten icke böra bestämmas till lägre belopp än 10,000
kronor. Delposten till tillfälliga ersättningar åt civil per-
s o n a l v i d r e g e m e n t s - o c h s t a t i o n s k r i g s r ä t t e r n a har
däremot icke under nämnda tid belastats i någon högre grad, utan synes
kunna sänkas till 1,000 kronor. Beträffande slutligen delposten å 28,600 kro-
nor till ersättning till personal vid särskilda krigs-
r ä t t e r m. m. har den under samma tid, beroende bland annat på den
talrika förekomsten av mål från underställda förband, belastats med utgifter
till belopp vida överstigande postens summa. Posten synes icke böra upp-
tagas med lägre belopp än 50,000 kronor.

Anslaget i dess helhet skulle således för budgetåret 1943/44 bestämmas till (64,100 + 142,400 + 59,000 + 10,000 + 1,000 + 50,000 =) 326,500 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels fastställa följande avlöningsstat för krigsrätterna att tillämpas under budgetåret 1943/44:

Avlöningsstat.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:

a) Arvoden åt krigsdomare, <i>förslagsvis</i>	kronor	64,100
b) Arvoden åt auditörer, <i>förslagsvis</i>	»	142,400
c) Arvoden åt krigsfiskaler, <i>förslagsvis</i>	»	59,000
d) Vikariatsersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	10,000
e) Tillfälliga ersättningar åt civil personal vid regements- och stationskrigsrätterna, <i>förslagsvis</i>	»	1,000
f) Ersättning till personal vid särskilda krigsrätter m. m., <i>förslagsvis</i>	»	50,000

Summa kronor 326,500;

dels ock till *Krigsrätterna: Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 326,500.

2. Krigsrätterna: Omkostnader, *förslagsanslag*.

Från detta anslag bestridas dels resekostnads- och traktamentsersättningar till den civila personalen vid fredskrigsrätterna och dels ersättningar för auditörernas och krigsfiskalernas expenser. För dessa ändamål ha för innevarande budgetår beräknats, till det förra ett belopp av 10,000 kronor och till det senare ett belopp av 20,000 kronor. Emellertid har under tiden juli—december 1942 till reseersättningar åtgått något mera än det beräknade beloppet. Vad beträffar expenskostnaderna saknas alltjämt fasta hållpunkter för en bedömning till vilket belopp de kunna komma att stiga. Närmare erfarenhet härutinnan kommer att vinnas först efter innevarande budgetårs utgång. Med hänsyn härtill finns ej för närvarande anledning att frångå de nämnda beräkningarna.

Anslaget synes alltså även för nästkommande budgetår böra bestämmas till ett belopp av (10,000 + 20,000 =) 30,000 kronor.

Jag hemställer fördenskull, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Krigsrätterna: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 30,000.

Vad föredragande departementschefen under förenämnda punkter hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Stefan Stiernstedt.

Krigsrätternas verksamhet åren 1941 och 1942.

Krigsrätter vid	Antal sammanträden		Antal mål och ärenden ²		Antal disciplinmål, ² vari audietören år 1942 avgivit yttrande
	1941	1942 ¹	1941	1942	
	1	2	3	4	
Livregementet till häst	28	31 + 23	115 + 13	160 + 68	274 + 19
Svea artilleriregemente	64	92 + 3	150 + 126	271 + 218	140 + 36
Svea ingenjörkår	27	25 + 8	92 + 15	90 + 42	112
Signalregementet	17	22 + 5	29 + 2	65 + 28	49
Svea livgarde	84	113 + 6	142 + 93	248 + 106	619 + 211
Stockholms örlogsstation	48	62	252 + 117	284 + 158	614 + 239
Stockholms luftvärnsregemente ³	2	4 + 12	17 + 1	52 + 13	98 + 19
Roslagens flygflottilj	18	0 + 14	35	23	40
Svea ,	7	0 + 18	24	63	94
Vaxholms kustartilleriregemente	54	57 + 3	450 + 55	687 + 82	405 + 131
Upplands regemente	59	60 + 23	129 + 39	257 + 59	163 + 33
Södermanlands pansarregemente (förutv. Södermanlands reg.) ..	32	46 + 2	24 + 20	76 + 54	97 + 38
Södermanlands flygflottilj ⁴	1	0 + 7	2	14	
Livgrenadjärregementet	65	52 + 13	34 + 47	54 + 97	105 + 177
Svea trängkår	55	66 + 4	23 + 36	36 + 103	64 + 38
Östgöta luftvärnsregemente	28	20 + 14	26 + 13	59 + 37	165
, flygflottilj	13	2 + 14	17 + 1	25 + 2	91
Smålands arméartilleriregemente	45	4 + 45	201	287 + 5	78 + 10
Jönköpings-Kalmar regemente ..	25	14 + 34	21 + 19	48 + 29	178 + 25
Göta ingenjörkår	26	0 + 29	9 + 18	36	77
Kronobergs regemente	52	57 + 15	26 + 34	36 + 75	218 + 104
Gotlands infanteriregemente	52	63 + 17	51 + 84	116 + 105	91 + 80
, artillerikår	49	24 + 37	46 + 52	109 + 39	49
, kustartillerikår	33	47 + 2	122 + 14	69 + 161	55 + 32
Karlskrona örlogsstation	56	60 + 5	300 + 19	373 + 178	622 + 293
, kustartillerireg.	46	18 + 34	207 + 1	249 + 26	300 + 42
Norra skånska infanterireg.	41	41 + 10	158 + 41	140 + 73	168
Vendes artilleriregemente	50	42 + 18	100 + 35	126 + 63	212
Skånska trängkåren	21	31	27 + 27	56 + 119	76 + 25
Södra skånska infanterireg.	85	85 + 9	136 + 107	192 + 88	212 + 115
Tionde flygflottiljen ³	12	30 + 7	19 + 4	46 + 46	46 + 42
Skånska pansarregementet (för- utv. Skånska kavallerireg.) ..	87	94 + 18	115 + 88	125 + 162	103
Flygkrigsskolan	9	4 + 10	12 + 9	28 + 7	20
Hallands regemente	37	34 + 60	64 + 36	116 + 27	98 + 37
Göta artilleriregemente	63	73 + 6	219 + 108	227 + 172	186 + 281
, flygflottilj ³	11	0 + 17	42	80	48

Krigsrätter vid	Antal sammanträden		Antal mål och ärenden ²		Antal disciplinmål, ³ varl audittören år 1942 avgivit yttrande
	1941	1942 ¹	1941	1942	
Älvsborgs regemente	28	12 + 19	47 + 10	90 + 11	153 + 25
Bohusläns regemente	56	65 + 68	91 + 71	162 + 105	350 + 137
Skaraborgs flygflo tillj ³	7	8 + 6	24	100 + 8	44 + 13
Skaraborgs pansarregemente (för- utv. Skaraborgs regemente) ..	20	21 + 3	70 + 19	81 + 122	101
Livregementets husarer	13	13 + 8	56 + 1	100 + 39	147
Göta trängkår	16	14 + 9	40 + 2	44 + 37	113
Karlsborgs luftvärnsregemente..	9	23 + 2	41 + 1	95 + 55	112 + 5
Västgöta flygflo tillj	7	0 + 7	23	26	33
Värmlands regemente	33	43 + 10	72 + 26	77 + 69	164 + 120
Livregementets grenadjärer	59	69 + 12	148 + 49	186 + 202	120 + 80
Västmanlands flygflo tillj	13	1 + 14	49	47 + 1	115
Hälsinge regemente	41	48 + 3	72 + 15	108 + 90	228 + 145
Dalregementet	18	26 + 29	31 + 6	70 + 31	162 + 24
Västernorrlands regemente	40	14 + 21	143 + 23	167 + 21	211 + 35
Norrlands trängkår	24	25 + 13	54 + 29	72 + 38	77 + 16
Jämtlands fältjägarregemente ..	42	41 + 10	52 + 81	177 + 167	185 + 114
Norrlands artilleriregemente....	22	20 + 14	37 + 49	90 + 84	155 + 26
Jämtlands flygflo tillj	9	8 + 4	39	57 + 4	70 + 5
Västerbottens regemente	37	42 + 19	83 + 20	75 + 51	242 + 44
Norrlands dragonregemente	14	0 + 58	56 + 13	103	139
Norrbottnens regemente	64	49 + 23	125 + 23	142 + 52	221 + 1
» artillerikår	18	19 + 19	67 + 2	50 + 17	53 + 22
Bodens artilleriregemente ⁵		30 + 20		123 + 37	143 + 52
» ingenjörkår	36	5 + 32	81 + 9	54 + 3	75
Norrbottnens flygbaskår ⁴	3	14 + 9	4	24 + 16	74 + 11
	2 031	1 983 + 974	4 941 + 1 723	7 243 + 3 702	9 351 + 3 005

¹ Första talet avser sammantr. varvid förekommit mål el. ärende från underställda förband, andra talet avser övriga sammanträden.

² Andra siffran avser mål el. ärenden från underställda förband.

³ Krigsrätten började sin verksamhet 1. 7. 1941.

⁴ » » » » » 1. 10. 1941.

⁵ Uppgifter för denna krigsrätt föreligga ej för 1941.